

2 Saylı Əlavə

Aşağıdakı Müəssisələr imtiyazlı benefisiar yaxud əməl edən hesab olunan xarici maliyyə institutları hesab olunmalıdır və aşağıdakı hesablar maliyyə hesabı anlayışına daxil edilmir.

Bu 2 saylı Əlavə Azərbaycan Respublikasının və Birləşmiş Ştatların səlahiyyətli orqanlarının qarşılıqlı yazılı qərarları əsasında (1) ABŞ şəxsləri tərəfindən ABŞ vergisindən yayınma üçün istifadə olunması riski az olan və Sazişin imzalandığı tarixdə bu Əlavədə qeyd olunan müəssisə və hesablarla oxşar əlamətlərə malik olan əlavə hüquqi şəxslər və hesablar daxil edilməklə; yaxud (2) Vəziyyətin dəyişməsi səbəbindən ABŞ şəxsləri tərəfindən ABŞ vergisindən yayınma üçün istifadə olunması riski olmayan müəssisə və hesabları çıxarmaqla dəyişdirilə bilər. Başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, hər hansı bu cür əlavə yaxud çıxarılma bu cür qarşılıqlı qərarın imzalandığı tarixdən qüvvəyə minir. Bu cür qarşılıqlı qərarların verilməsi proseduru Sazişin 3-cü maddəsinin 6-cı paragrafında göstərilmiş qarşılıqlı müqavilə və ya razılaşmaya daxil edilə bilər.

I. **Fondlardan başqa digər imtiyazlı benefisiarlar.** Aşağıdakı müəssisələr, xüsusi sığorta təşkilatı, Depozitar, yaxud bank fəaliyyətini həyata keçirən təşkilat tərəfindən kommertiya xarakterli fəaliyyətlə əlaqədar yaranan öhdəliklərlə bağlı edilən ödənişlər *istisna olmaqla*, ABŞ-in Daxili Gəlirlər Məcəlləsinin 1471 və 1472-ci maddələrinin məqsədləri baxımından Azərbaycan Respublikasının hesabat verməli olmayan maliyyə institutu və imtiyazlı benefisiarları hesab olunacaqdır.

A. **Dövlət qurumu.** Azərbaycan Respublikası hökuməti, Azərbaycan Respublikasının hər hansı siyasi alt-qurumu (hansı ki, şübhəyə yer verməmək məqsədilə, dövlət, əyalət və ya bələdiyyəni əhatə edir), yaxud Azərbaycan Respublikasının dövlət mülkiyyətində olan qurumu və ya vasitəçisi, yaxud yuxarıda qeyd olunanlardan biri yaxud bir neçəsi (hər biri "Azərbaycan Respublikasının dövlət qurumu"). Bu kateqoriyaya Azərbaycan Respublikasının tərkib hissələri, idarə olunan qurumlar və siyasi alt qurumlar daxildir.

1. Azərbaycan Respublikasının tərkib hissəsi dedikdə, Azərbaycan Respublikasının səlahiyyətli şəxsi sayılan hər hansı fiziki şəxs, təşkilat, agentlik, büro, fond, vasitəçi və digər qurum nəzərdə tutulur. Səlahiyyətli şəxsin xalis gəlirləri onun öz hesabına yaxud Azərbaycan Respublikasının digər hesabına köçürülməli, və onun heç bir hissəsi hər hansı xüsusi-hüquqi şəxsin xeyrinə (hesabına) köçürülməməlidir. Tərkib hissəyə xüsusi-hüquqi şəxs yaxud fərd qismində çıxış edən suveren, rəsmi və yaxud inzibatçı şəxs olan hər hansı fiziki şəxs daxil deyil.
2. İdarə olunan qurum dedikdə, formaca Azərbaycan Respublikasından ayrı olan və ya ayrı hüquqi şəxs qismində çıxış edən qurum nəzərdə tutulur, o şərtlə ki:

- a) Qurum birbaşa yaxud bir və ya bir neçə idarə olunan qurum vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının bir və ya bir neçə dövlət qurumuna məxsusdur və onlar tərəfindən idarə olunur;
 - b) Qurumun xalis gəlirləri öz hesabına yaxud Azərbaycan Respublikasının bir və ya bir neçə dövlət qurumunun hesabına köçürülür və heç bir hissəsi hər hansı xüsusi-hüquqi şəxs xeyrinə (hesabına) köçürülmür; və
 - c) Qurumun ləğvi zamanı onun aktivləri Azərbaycan Respublikasının bir və ya bir neçə dövlət qurumunun balansına keçir.
3. Əgər xüsusi-hüquqi şəxslər hökumət proqramının nəzərdə tutulan benefisiarlarıdırsa və proqram fəaliyyəti ümumi rifah məqsədilə ictimaiyyət üçün keçirilsə yaxud hökumətin müəyyən fazasının idarə olunması ilə bağlıdırsa, onda gəlir bu şəxsin xeyrinə işləmir. Yuxarıda qeyd olunanlara baxmayaraq, əgər gəlir xüsusi-hüquqi şəxslərə maliyyə xidməti göstərməklə (məsələn, kommersiya bankçılığı) kommersiya fəaliyyətini həyata keçirmək üçün dövlət qurumundan istifadə etməklə əldə olunursa, onda bu gəlir xüsusi-hüquqi şəxsin xeyrinə işləyir.

B. **Beynəlxalq təşkilat.** Hər hansı beynəlxalq təşkilat yaxud onun sahibi olduğu agentlik yaxud vasitəçi. Bu kateqoriyaya (1) başlıca olaraq ABŞ hökumətindən başqa hökumətlərdən ibarət olan; (2) Azərbaycan Respublikası ilə baş qərarqah barəsində qüvvədə olan sazişi olan; və (3) gəliri xüsusi-hüquqi şəxsin xeyrinə işləməyən hər hansı hökumətlərarası təşkilat (o cümlədən, alt qurum səviyyəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlar) daxildir.

C. **Mərkəzi Bank.** Valyuta şəklində dövr etməsi məqsədilə vasitələr buraxan Azərbaycan Respublikasının özündən başqa qanunvericiliklə yaxud hökumət sanksiyası ilə əsas orqan olan institut. Bu instituta Azərbaycan Respublikasının hökumətindən ayrı olan vasitəçi orqan (Azərbaycan Respublikasının tam yaxud qismən sahib olmasından asılı olmayaraq) da daxil ola bilər.

II. **İmtiyazlı Benefisiarlar hesab olunan fondlar.** Aşağıdakı hüquqi şəxslər ABŞ-ın Daxili Gəlirlər Məcəlləsinin 1471 və 1472-ci maddələrinin məqsədləri baxımından Azərbaycan Respublikasının hesabat verməli olmayan maliyyə institutu və imtiyazlı benefisiarları hesab olunur.

A. **Geniş tərkibli təqaüd fondu.** Göstərilmiş xidmətlər müqabilində bir və ya bir neçə işə götürənin hazırkı və ya keçmiş işçiləri (yaxud onların müəyyən etdiyi şəxslərə) olan benefisiarlara təqaüd, əlillik yaxud ölüm müavinətləri (yaxud onların birlikdə formasını) verən Azərbaycan Respublikasında təsis olunmuş fond, o şərtlə ki:

1. Fondun aktivlərinin 5 faizindən çoxuna malik olan tək benefisiar yoxdur;

2. Fond qanunvericiliklə tənzimlənir və Azərbaycan Respublikasının vergi orqanlarına öz benefisiarları barədə illik hesabat verir; və
3. Aşağıdakı tələblərdən ən azı birinə cavab verir:
 - a) Özünün təqaüd və ya pensiya planı statusuna görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən investisiya gəlirləri üzrə ümumilikdə vergidən azaddır;
 - b) Fond cəmi ödənişlərin ən azı 50 faizini sponsor işə götürənlərdən alır (bu bölmənin A-C paragraflarında göstərilən digər planlarından və ya bu 2 sayılı Əlavənin 5-ci bölməsinin A(1) alt paragrafında göstərilən təqaüd yaxud pensiya hesablarından köçürülən aktivlərdən başqa);
 - c) Fondan pulların köçürülməsi yaxud tutulması yalnız təqaüd, əlillik və ya ölüm hadisələrinin baş verməsi ilə mümkündür (bu bölmənin A-C paragraflarında göstərilən digər planlarına və ya bu 2 sayılı Əlavənin 5-ci bölməsinin A(1) alt paragrafında göstərilən təqaüd yaxud pensiya hesablarına revolver (bərpa olunan) köçürmələr istisna olmaqla), yaxud belə hadisələrdən əvvəl həyata keçirilən köçürməyə yaxud tutulmaya görə cərimələr tətbiq olunur; yaxud
 - d) İşçilərin fonda etdikləri ödənişlərin məbləği (icazə verilmiş make-up ödənişlərdən başqa) işçinin qazandığı gəlirdən yaxud hesabın toplanması və valyutanın çevrilməsi üzrə 1 sayılı Əlavədə qeyd olunmuş qaydalar tətbiq edilməklə, illik olaraq 50 000 dollardan çox ola bilməz.

B. **Məhdud tərkibli təqaüd fondu.** Göstərilmiş xidmətlər müqabilində bir və ya bir neçə işə götürənin hazırkı və ya keçmiş işçiləri (yaxud onların müəyyən etdiyi şəxslərə) olan benefisiarlara təqaüd, əlillik yaxud ölüm müavinətləri verən Azərbaycan Respublikasında təsis olunmuş fond, o şərtlə ki:

1. Fondun iştirakçılarının sayı 50-dən azdır;
2. Fonda investisiya təşkilatı yaxud passiv maliyyə institutu olmayan hüquqi şəxs (bundan sonra "NFFE") olmayan bir və ya bir neçə işə götürən sponsorluq edir;
3. İşçinin və işə götürənin fonda etdiyi ödənişlərin həcmi (2 sayılı Əlavənin 5-ci bölməsinin A(1) alt paragrafında göstərilən təqaüd yaxud pensiya hesablarından aktivlərin köçürülməsindən başqa) müvafiq olaraq işçinin qazandığı gəlir və kompensasiyadan artıq ola bilməz;

4. Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan iştirakçılar fondun aktivlərinin 20 faizindən artıq paya sahib olmaq hüququna malik deyil; və
5. Fond qanunvericiliklə tənzimlənir və Azərbaycan Respublikasının vergi orqanlarına öz benefisiarları barədə illik hesabat verir.

C. **İmtiyazlı benefisiarın pensiva fondu.** Göstərilmiş xidmətlər müqabilində bir və ya bir neçə işə götürənin hazırki və ya keçmiş işçiləri (yaxud onların müəyyən etdiyi şəxslərə) olan benefisiarlara yaxud iştirakçılara təqaüd, əlillik yaxud ölüm müavinətləri verən imtiyazlı benefisiar tərəfindən Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş fond. Bu cür benefisiarlara verilən müavinətlər imtiyazlı benefisiara təqdim olunan özəl xidmətlər müqabilində verilməlidir.

D. **İmtiyazlı benefisiarın tam mülkiyyətində olan investisiya təşkilatı.** Sadəcə investisiya təşkilatı olduğuna görə Azərbaycan Respublikasının maliyyə institutu hesab olunan hüquqi şəxs, o şərtlə ki, bu hüquqi şəxsin kapitalında olan hər bir birbaşa pay sahibi imtiyazlı benefisiardır və öhdəliyində olan hər bir birbaşa pay sahibi ya (bu təşkilata verdiyi kreditə münasibətdə) bank fəaliyyəti həyata keçirən təşkilat yaxud imtiyazlı benefisiardır.

III. **Əməl edən hesab olunan xarici maliyyə institutları kimi qiymətləndirilən kiçik və ya məhdud əhatəli maliyyə institutları.** Aşağıdakı maliyyə institutları ABŞ-ın Daxili Gəlirlər Məcəlləsinin 1471 -ci maddələrinin məqsədləri üçün əməl edən hesab olunan maliyyə institutu kimi qiymətləndiriləcək Azərbaycan Respublikasının hesabat verməli olmayan maliyyə institutlarıdır.

A. **Yerli müştəri bazası olan maliyyə institutu.** Aşağıdakı tələblərə cavab verən maliyyə institutu:

1. Maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi üzrə maliyyə institutu kimi lisenziyaşdırılmalı və tənzimlənməlidir;
2. Maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasından kənarında sabit fəaliyyət yerinə malik olmamalıdır. Bu məqsədlə sabit fəaliyyət yeri ictimaiyyətə elan edilməyən və Maliyyə institutunun yalnız inzibati dəstək funksiyalarını yerinə yetirdiyi yeri ehtiva etmir;
3. Maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasından kənarında müştərilərə yaxud hesab sahiblərinə öz xidmətlərini təklif etməməlidir. Bu məqsədlə, maliyyə institutu sadəcə (a) internet səhifəsində konkret şəkildə onun qeyri-rezidentlərə maliyyə hesabları və ya xidmətləri təklif etdiyini bildirməməsi və bunun xaricində ABŞ müştəri və ya hesab sahiblərini hədəf götürməməsi yaxud təkidlə onları cəlb etməməsi şərti ilə internet sayta malik olduğuna, və ya (b) başlıca olaraq Azərbaycan Respublikası ərazisində, həmçinin təsadüfən digər ölkələrin ərazisində də yayımlanan mətbuatda, radio və televiziya

kanallarında qeyri-rezidentlərə maliyyə hesabları və ya xidmətləri təklif etdiyini bildirməməsi və bunun xaricində ABŞ müştəri və ya hesab sahiblərini hədəf götürməməsi yaxud təkidlə onları cəlb etməməsi şərti ilə reklam verdiyinə görə Azərbaycan Respublikasından kənarında olan müştərilərə yaxud hesab sahiblərinə xidmətlər təklif edən institut hesab edilməməlidir;

4. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən maliyyə institutları rezidentlərə məxsus maliyyə hesablarına münasibətdə hesabat almaq və ya ödəmə mənbəyində vergi tutmaq yaxud Azərbaycan Respublikasının AML yoxlama tələbləri məqsədi ilə rezident hesab sahiblərini müəyyən etməlidir;
5. Maliyyə institutu tərəfindən saxlanılan maliyyə hesablarının dəyər baxımından ən azı 98%-i Azərbaycan Respublikasının rezidentləri (rezident hüquqi şəxslər daxil olmaqla) tərəfindən saxlanılmalıdır;
6. 1 iyul 2014-cü il tarixindən və ya ondan əvvəl başlayaraq, 1 sayılı Əlavədə göstərilənlərə uyğun olaraq, maliyyə institutunun iştirakçı olmayan maliyyə institutuna maliyyə hesablarını verməsinin qarşısını almaq və Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan hər hansı müəyyən olunmuş ABŞ Şəxsi üçün (maliyyə hesabı açılan zaman Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmuş, lakin sonradan Azərbaycan Respublikasının rezidentliyindən çıxan ABŞ şəxsləri daxil olmaqla) və ya nəzarət edən şəxsləri Azərbaycan Respublikasının rezidentləri olmayan ABŞ rezidentləri və ya ABŞ vətəndaşları olan passiv NFFE-nin monitorinqini həyata keçirmək üçün qayda və prosedurları olmalıdır;
7. Bu cür qayda və prosedurlar, hər hansı maliyyə hesabının Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan müəyyən olunmuş ABŞ şəxsi tərəfindən və ya Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan ABŞ rezidentləri və ya ABŞ vətəndaşları olan nəzarət edən şəxsləri olan passiv NFFE tərəfindən saxlanıldığı müəyyən edilərsə, maliyyə İnstitutu Azərbaycan Respublikasının hesabat verən maliyyə institutu olduğu halda tələb edildiyi kimi (IRS-in FATCA qeydiyyatı üzrə internet sahifəsində tətbiq olunan qeydiyyat tələbləri daxil olmaqla) belə maliyyə hesabları barədə hesabat verməli və ya belə maliyyə hesabını bağlamalıdır;
8. Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan fiziki şəxs və ya müəssisəyə məxsus əvvəlcədən mövcud olan hesabla bağlı Maliyyə İnstitutu ABŞ-in hər hansı hesabat verilməli hesabına və ya iştirakçı olmayan maliyyə institutuna məxsus maliyyə hesabını müəyyən etmək üçün 1 sayılı Əlavə ilə müəyyən edilən və əvvəlcədən mövcud olan hesablara tətbiq olunan prosedurlara uyğun olaraq əvvəlcədən mövcud olan hesabları yoxlamalı və maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasının hesabat verən maliyyə institutu olduğu təqdirdə tələb edildiyi kimi (IRS-in FATCA qeydiyyatı üzrə internet

səhifəsində tətbiq olunan qeydiyyat tələbləri daxil olmaqla) belə maliyyə hesabları barədə hesabat verməli və ya belə maliyyə hesabını bağlamalıdır;

9. Maliyyə institutunun maliyyə institutu olan hər bir əlaqəli müəssisəsi Azərbaycan Respublikasında təsis edilməli və bu 2 sayılı Əlavənin 2-ci bölməsinin A-C bəndlərində qeyd olunan təqaüd fondu olan istənilən əlaqəli müəssisə istisna olmaqla A bəndində irəli sürülən tələbləri ödəməlidir; və
10. Maliyyə institutunun siyasət və işgüzar adətləri müəyyən olunmuş ABŞ şəxsləri və Azərbaycan Respublikasının rezidentləri olan şəxslər üçün maliyyə hesablarının açılması və ya saxlanılmasında ayrı-seçkilik yaratmamalıdır.

B. Yerli Bank. Aşağıdakı tələblərə cavab verən Maliyyə İnstitutu:

1. Maliyyə İnstitutu sadəcə gəlir əldə etməyən (a) bank və ya (b) kredit birliyi və ya oxşar kooperativ kredit təşkilatı kimi fəaliyyət göstərir (və Azərbaycan Respublikasının qanunları çərçivəsində lisenziyalaşdırılır və tənzimlənir);
2. Maliyyə institutunun fəaliyyətinə bank üçün əsasən kənar pərakəndə müştərilərdən depozitlərin cəlb olunması və onlara kreditlərin verilməsi, kredit birliyi və ya oxşar kooperativ kredit təşkilatı üçün isə bu cür kredit birliyi və ya kooperativ kredit təşkilatında beş faizdən artıq paya malik olmaması şərti ilə üzvlərə kreditlərin verilməsi daxildir;
3. Bu bölmənin A(3) yarım bəndində internet səhifəsi ilə bağlı qeyd olunan məhdudiyyətlərə əlavə olaraq, internet səhifəsi vasitəsi ilə hər hansı maliyyə hesabının açılmasına yol verilməməsi şərti ilə Maliyyə İnstitutu bu bölmənin A(2) və A(3) yarım bəndlərində qeyd edilən tələblərə cavab verir;
4. Maliyyə institutunun balans hesabatında cəmi aktivlərinin həcmi 175 milyon ABŞ dolları məbləğindən yuxarı deyil və maliyyə institutu və onun istənilən əlaqəli müəssisəsinin konsolidasiya edilmiş balans hesabatlarında cəmi aktivlərinin həcmi 500 milyon ABŞ dolları məbləğindən yuxarı deyil; və
5. İstənilən əlaqəli müəssisə Azərbaycan Respublikasında təsis yaxud təşkil edilməli və bu Əlavənin 2-ci bölməsinin A-C bəndlərində göstərilən təqaüd fondu olan əlaqəli müəssisə və ya bu bölmənin C bəndində göstərilən yalnız aşağı dəyər hesablı maliyyə hesabları istisna olmaqla, maliyyə institutu olan istənilən əlaqəli müəssisə B bəndində müəyyən edilən tələbləri yerinə yetirməlidir.

C. Yalnız aşağı dəyərli hesablara malik maliyyə institutları. Aşağıdakı tələblərə cavab verən Azərbaycan Respublikasının maliyyə institutu:

1. Maliyyə institutu investisiya təşkilatı deyil;
2. Maliyyə institutu, yaxud onun Əlaqəli Müəssisəsi tərəfindən aparılan heç bir maliyyə hesabının qalığı və ya dəyəri 1 saylı Əlavədə hesabın toplanması və valyutanın çevrilməsi ilə bağlı müəyyən olunan qaydalar nəzərə alınmaqla 50 000 ABŞ dollarından yuxarı deyil; və
3. Maliyyə institutunun balans hesabatında cəmi aktivlərinin həcmi 50 milyon ABŞ dolları məbləğindən yuxarı deyil və maliyyə institutu və onun istənilən Əlaqəli Müəssisəsinin konsolidasiya edilmiş balans hesabatlarında cəmi aktivlərinin həcmi 50 milyon ABŞ dolları məbləğindən yuxarı deyil.

D. **İxtisaslı Kredit Kart Emitenti.** Aşağıdakı tələblərə cavab verən Azərbaycan Respublikasının maliyyə institutu:

1. Maliyyə institutu yalnız müştəri kartla bağlı ödəniş tarixinə ödənilməli olan məbləğdən artıq ödəniş etdiyi halda və bu artıq ödəniş dərhal müştəriyə qaytarılmadığı təqdirdə depozitləri qəbul edən kredit kartları emitenti olduğuna görə maliyyə institutudur; və
2. 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya ondan öncə başlayaraq, maliyyə institutu, 1 saylı Əlavədə hesabın toplanması və valyutanın çevrilməsi ilə bağlı müəyyən olunan qaydalar nəzərə alınmaqla, 50 000 ABŞ dolları məbləğindən yuxarı depozitin yerləşdirilməsinin qarşısını almaq, yaxud həcmi 50 000 ABŞ dollarından yuxarı olan depozit məbləğinin 60 gün ərzində müştəriyə qaytarılmasını təmin etmək üçün qayda və prosedurlar tətbiq edir. Bu məqsədlə, müştəri depozitinə mübahisəli haqlar həcmində kredit balansı aid deyil, lakin malların qaytarılması nəticəsində yaranan kredit balansı aiddir.

IV. **Əməl edən hesab edilən xarici maliyyə institutları kimi dəyərləndirilən investisiya təşkilatları və digər xüsusi qaydalar.** Bu bölmənin A-E bəndlərində qeyd edilən maliyyə institutları ABŞ Daxili Gəlirlər Məcəlləsinin 1471-ci bölməsinin məqsədləri üçün əməl edən hesab edilən xarici maliyyə institutları kimi qiymətləndirilir. Bununla yanaşı, bu bölmənin F bəndində investisiya təşkilatına tətbiq edilən xüsusi qaydalar müəyyən olunur.

A. **Statusu qəyyum tərəfindən təsdiq olunan trust.** Qəyyumu ABŞ-ın hesabat verən maliyyə institutu, Model 1 üzrə hesabat verən xarici maliyyə institutu və ya iştirakçı xarici maliyyə institutu olan və trustın ABŞ-ın hesabat verilməli hesablara münasibətdə tələb olunan məlumatları bu Sazişin müvafiq müddəalarına əsasən verən Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış trust.

B. **Maliyyələşdirilən investisiya təşkilatı və nəzarət edilən xarici şirkət.** Bu bölmənin B(3) yarım bəndinin tələblərinə cavab verən maliyyələşdirən təşkilat olan və B(1) və ya B(2) yarım bəndlərində qeyd edilən maliyyə institutudur.

1. Maliyyə institutu maliyyələşdirilən investisiya təşkilatıdır, əgər (a) bu Azərbaycan Respublikasında yaradılmış ABŞ Xəzinədarlıq idarəsinin müvafiq normativ aktlarına uyğun olaraq müvafiq bəndləri ilə əlaqəli ixtisaslaşdırılmış vasitəçi olmayan, ödəmə mənbəyində xarici partnyor olan və ya ödəmə mənbəyində xarici trust olan investisiya təşkilatıdır, (b) maliyyə institutunu maliyyələşdirən təşkilat kimi fəaliyyət göstərəcək maliyyə institutu ilə razılaşdırılmış təşkilatdır.
2. Maliyyə institutu maliyyələşdirən təşkilat tərəfindən nəzarət olunan xarici şirkətdir, əgər (a) Maliyyə institutu ABŞ Xəzinədarlıq Departamentinin qaydalarına müvafiq olaraq ixtisaslaşdırılmış vasitəçi, vergi agentli funksiyasını yerinə yetirən xarici ortaqlıq və ya vergi agentli funksiyasını yerinə yetirən trust olmayan, Azərbaycan Respublikası qanunları çərçivəsində yaradılan nəzarət edilən xarici şirkətdirsə (b) maliyyə institutu onun üçün maliyyələşdirən təşkilat kimi fəaliyyət göstərəcək maliyyə institutunun filialını tələb edən və ya tam mülkiyyətində olmaqla birbaşa və ya bilavasitə fəaliyyət göstərməyə razılıq verən ABŞ-ın hesabat verən maliyyə institutu olarsa; və (c) maliyyə institutu maliyyələşdirən təşkilat ilə ümumi elektron hesab sistemini paylaşır, ona görə ki, sonuncu maliyyələşdirən təşkilata bütün hesab sahiblərini və maliyyə institutu tərəfindən ödəniş edilənləri və müştərinin identifikasiya nömrəsi, müştəri sənədləşməsi, hesabın qalığı və hesab sahibinə və ya ödəniş alana edilən bütün ödənişlər daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayan maliyyə institutları tərəfindən saxlanılan bütün hesab və müştəri məlumatlarına çıxışı təmin edir.
3. Maliyyələşdirən təşkilat aşağıdakı tələblərə cavab verir:
 - a) Maliyyələşdirən təşkilat maliyyə institutunun (fond meneceri, nümayəndə, korporativ direktor və ya idarəetmə partnyoru kimi) adından IRS FATCA qeydiyyat internet sahifəsində tətbiq edilən qeydiyyat tələblərini yerinə yetirmək üçün fəaliyyət göstərmək səlahiyyətinə malikdir;
 - b) Maliyyələşdirən təşkilat IRS FATCA qeydiyyat internet sahifəsində IRS-də maliyyələşdirən təşkilat kimi qeydiyyat keçmişdir;
 - c) Maliyyələşdirən təşkilat maliyyə institutu ilə bağlı ABŞ-ın hər hansı hesabat verilməli hesabını müəyyən edərsə, sponsor təşkilatı maliyyə institutunu IRS FATCA qeydiyyat internet sahifəsində tətbiq olunan qeydiyyat tələblərinə uyğun olaraq 31 dekabr 2015-ci il tarixində və ya ən gec bu tarixdən əvvəl və ABŞ-ın belə hesabat verilməli hesabının ilk müəyyən edildiyi tarixdən 90 gün sonra qeydiyyatdan keçirir;

¹ “Nəzarət olunan xarici şirkət” dedikdə, səsvermə hüququ verən bütün növ səhmlərin cəmi səsvermə hüququnun və ya həmin şirkətin səhmlərinin ümumi dəyərinin 50 faizindən çoxu bu xarici şirkətin vergi məsuliyyəti daşdığı il ərzindəki hər hansı bir gündə “Birləşmiş Ştatların səhmdarları”nın sahib olduğu ya da sahib olduqları nəzərdə tutulan hər hansı xarici şirkət nəzərdə tutulur. Hər hansı xarici şirkətə münasibətdə, “Birləşmiş Ştatların səhmdarı” dedikdə, belə xarici şirkətin səsvermə hüququ olan bütün növ səhmlərinin toplam birgə səsvermə səlahiyyətinin 10 faizinə sahib olan ya da sahib olduğu nəzərdə tutulan Birləşmiş Ştatlar şəxsi nəzərdə tutulur.

- d) Maliyyələşdirən təşkilat, əgər maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasının hesabat verən maliyyə institutu olsa idi, onun adından icra edilməli olan bütün zəruri yoxlama, vergitutma, hesabat vermə və digər öhdəliklərini yerinə yetirməyə razılaşır;
- e) Maliyyələşdirən təşkilat maliyyə institutunu müəyyən edir və maliyyə institutunun adından tamamlanmış bütün hesabatlarda maliyyə institutunun identifikasiya nömrəsini (IRS FATCA qeydiyyat internet səhifəsində olan tətbiq olunan qeydiyyat tələbləri əsasında əldə edilən) daxil edir;
- f) Maliyyələşdirən təşkilat ləğv edilmiş sponsor statusuna malik deyildir.

C. Maliyyələşdirilən, qapalı tipli investisiya aləti. Azərbaycan Respublikasının aşağıdakı tələblərə cavab verən maliyyə institutu:

1. Maliyyə institutu yalnız investisiya təşkilatı olduğuna görə maliyyə institutudur və ABŞ Xəzinədarlıq Departamentinin müvafiq qaydalarına əsasən ixtisaslaşdırılmış vasitəçi, vergi agentli funksiyasını yerinə yetirən xarici ortaqlıq və ya vergi agentli funksiyasını yerinə yetirən xarici trust deyildir;
2. Maliyyələşdirən təşkilat ABŞ-in hesabat verən maliyyə institutu, Model 1 üzrə hesabat verən xarici maliyyə institutu və ya iştirakçı xarici maliyyə institutudur, maliyyə institutunun adından fəaliyyət göstərmək (peşəkar menecer, nümayəndə və ya idarə edən partnyor kimi) səlahiyyətinə malikdir və maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasının hesabat verən maliyyə institutu olsa idi, onun adından icra edilməli olan bütün zəruri yoxlama, vergitutma, hesabat vermə və digər öhdəliklərini yerinə yetirməyə razılaşır;
3. Maliyyə institutu əlaqəli olmayan tərəflər üçün investisiya aləti kimi çıxış etmir;

4. İyirmi və ya daha az fiziki şəxs maliyyə institutunda borc öhdəliklərindəki və nizamnamə kapitalındakı bütün paylara malikdir (borc öhdəliklərində iştirakçı xarici maliyyə institutu və əməl edilən hesab edilən xarici maliyyə institutlarına məxsus olan pay və əgər müəssisə maliyyə institutunun nizamnamə kapitalındakı payların 100 faizinə malik olarsa və bu C bəndində verilmiş maliyyələşdirilən maliyyə institutu olarsa, müəssisəyə məxsus olan iştirak kapitalını nəzərə almayaraq); və

5. Maliyyələşdirən təşkilat aşağıdakı tələblərə cavab verir:

- a) Maliyyələşdirən təşkilat IRS FATCA qeydiyyat internet sahifəsində IRS-də maliyyələşdirən təşkilat kimi qeydiyyatdan keçmişdir;
- b) Maliyyələşdirən təşkilat maliyyə institutu Azərbaycan Respublikasının hesabat verən maliyyə institutu olsa idi, onun adından icra edilməli olan bütün zəruri yoxlama, vergitutma, hesabat vermə və digər öhdəliklərini yerinə yetirməyə razılaşıır və 6 il müddətinə maliyyə institutu ilə bağlı toplanılmış sənədləri saxlayır;
- c) Maliyyələşdirən təşkilat maliyyə institutunun adından tamamlanmış bütün hesabatlarda maliyyə institutunu müəyyən edir; və
- d) Maliyyələşdirən təşkilat ləğv edilmiş sponsor təşkilatı statusuna malik deyildir.

D. İnvestisiya məsləhəti və aktivlərin idarə olunması fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər. Azərbaycan Respublikasında təsis edilən və sadəcə iştirakçı olmayan maliyyə institutundan başqa maliyyə institutunda müştərinin adına depozitə qoyulmuş vəsaitlərin investisiyaya yönəldilməsi, idarə edilməsi və barəsində sərəncam verilməsi məqsədilə (1) müştəriyə investisiya məsləhətləri verdiyinə və ya onun adından hərəkət etdiyinə və ya (2) portfelleri müştəri üçün idarə etdiyinə və onun adından hərəkət etdiyinə görə maliyyə institutu hesab olunan investisiya təşkilatıdır.

E. Kollektiv investisiya aləti. Kollektiv investisiya alətində olan bütün iştirak payının (borc öhdəliklərindəki 50,000 ABŞ dollarından artıq paylar daxil olmaqla) bir və ya daha çox imtiyazlı benefisiarlara, 1 sayılı Əlavənin VI bölməsinin B(4) yarımbəndində verilmiş Aktiv NFFE-lərə, Müəyyən olunmuş ABŞ şəxsləri olmayan ABŞ şəxslərinə və ya iştirakçı olmayan maliyyə institutu hesab edilməyən maliyyə institutlarına məxsus olması və ya onlar vasitəsilə saxlanması şərtilə Azərbaycan Respublikasında təsis edilən və kollektiv investisiya aləti kimi tənzimlənən investisiya təşkilatıdır.

F. Xüsusi qaydalar. Aşağıdakı qaydalar İnvestisiya təşkilatına tətbiq olunur:

1. Bu bölmənin E bəndində verilmiş kollektiv investisiya aləti olan İnvestisiya təşkilatında iştirak payları ilə bağlı istənilən İnvestisiya təşkilatının (kollektiv

investisiya alətində iştirak paylarının saxlanıldığı Maliyyə İnstitutlarından başqa) hesabat vermək öhdəlikləri yerinə yetirilmiş hesab ediləcəkdir.

2. Aşağıdakılarda olan iştirak payları üzrə:

- a) Bütün iştirak paylarının (borc öhdəliklərində 50,000 ABŞ dollarından artıq pay daxil olmaqla) bir və ya daha çox imtiyazlı sahiblərə, 1 sayılı Əlavənin VI bölməsinin B(4) yarım-bəndində verilmiş Aktiv NFFE-lərə, Müəyyən olunmuş ABŞ Şəxsləri olmayan ABŞ şəxslərinə və ya İştirakçı olmayan Maliyyə İnstitutu hesab edilməyən Maliyyə İnstitutlarına məxsus olan və ya onlar vasitəsilə saxlanılan və kollektiv investisiya aləti kimi tənzimlənən Tərəfdaş Yurisdiksiyada təsis edilmiş İntestisiya təşkilatında;
- b) ABŞ-ın Xəzinədarlıq Departamentinin müvafiq qaydalarına əsasən ixtisaslaşdırılmış kollektiv investisiya aləti olan İntestisiya təşkilatında;

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə İnstitutu olan istənilən İntestisiya təşkilatının (kollektiv investisiya alətində iştirak payının saxlanıldığı Maliyyə İnstitutlarından başqa) hesabat vermə öhdəlikləri yerinə yetirilmiş hesab ediləcəkdir.

3. Sazişin 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinin tələblərinə uyğun olaraq bu bölmənin E və ya F(2) yarım-bəndlərində göstərilməyən Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş İntestisiya təşkilatındakı iştirak payları ilə bağlı bütün digər İntestisiya təşkilatlarının hesabat vermə öhdəlikləri, Sazişə müvafiq olaraq həmin iştirak payları üzrə birinci qeyd edilmiş İntestisiya təşkilatı tərəfindən hesabat verilməli məlumat onun özü və ya digər şəxs tərəfindən verildiyi təqdirdə yerinə yetirilmiş hesab edilməlidir.

V. **Maliyyə Hesablarından çıxarılan Hesablar.** Aşağıdakı hesablar Maliyyə Hesabları anlayışından çıxarılmışdır və buna görə də ABŞ-ın Hesabat Verilməli Hesabları kimi qəbul edilməməlidir.

A. Müəyyən Əmanət Hesabları.

1. **Təqaüd və Pensiya Hesabı.** Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən aşağıdakı tələblərə cavab verən Azərbaycan Respublikasında saxlanılan təqaüd və pensiya hesabları.
 - a) Hesab təqaüd və ya pensiyanın (əlilliyə və ölümə görə müavinətlər daxil olmaqla) verilməsi üçün şəxsi təqaüd hesabı kimi tənzimlənir və ya qeydiyyatdan keçmiş və ya tənzimlənən təqaüd və ya pensiya planının bir hissəsi sayılır;
 - b) Hesab üzrə vergi güzəştləri mövcuddur (yəni hesaba daxil olan və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq başqa halda vergi tutulmalı olan

ödənişlər vergitutma bazasının hesablanması zamanı nəzərə alınmır və ya hesab sahibinin ümumi gəlirindən çıxılır və ya aşağı dərəcə ilə vergiyə cəlb edilir və ya hesab üzrə investisiya gəlirindən verginin tutulmasına möhlət verilir və ya aşağı dərəcə ilə vergi tutulur);

- c) Hesabla bağlı Azərbaycan Respublikasının vergi orqanlarına məlumatların illik olaraq ötürülməsi zəruridir;
- d) Vəsaitlərin çıxarılması təqaüd üçün müəyyən edilmiş yaş həddinə çatma, əlillik və ya ölümə şərtlənir və ya belə xüsusi hallardan qabaq vəsaitlərin çıxarılmasına görə cərimələr tətbiq olunur; və
- e) (i) İllik daxilolmalar 50,000 ABŞ dolları və ya daha aşağı məbləğlə məhdudlaşdırılır və ya (ii) 1,000,000 ABŞ dolları və ya daha aşağı məbləğdə olan hesaba bütün müddət üçün maksimum daxilolma məhdudluğu mövcuddur, hər bir halda hesabın toplanılması və valyuta mübadiləsi üçün 1 sayılı Əlavədə verilmiş qaydalar tətbiq olunur.

2. Təqaüd hesabı olmayan əmanət hesabları. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən aşağıdakı tələblərə cavab verən Azərbaycan Respublikasında saxlanılan hesab (sığorta və ya Annuitet sığortası müqaviləsi istisna olmaqla).

- a) Hesab təqaüddən fərqli məqsədlər üçün əmanət mexanizmi kimi tənzimlənir;
- b) Hesab üzrə vergi güzəştləri mövcuddur (yəni hesaba daxil olan və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq başqa halda vergi tutulmalı olan ödənişlər vergitutma bazasının hesablanması zamanı nəzərə alınmır və ya hesab sahibinin ümumi gəlirindən çıxılır və ya aşağı dərəcə ilə vergiyə cəlb edilir və ya hesab üzrə investisiya gəlirindən verginin tutulmasına möhlət verilir və ya aşağı dərəcə ilə vergi tutulur);
- c) Vəsaitlərin çıxarılması əmanət hesabının məqsədləri baxımından xüsusi meyarlara cavab verilməsi ilə (misal üçün, təhsil və tibbi yardım üzrə müavinətin təmin edilməsi) şərtlənir və ya bu cür meyarlara cavab verilməsindən qabaq vəsaitlərin çıxarılmasına görə cərimələr tətbiq olunur; və
- d) Hesabın toplanılması və valyuta mübadiləsi üçün 1 sayılı Əlavədə verilmiş qaydaların tətbiq edilməsilə illik daxilolmalar 50,000 ABŞ dolları həddində və ya daha az məbləğlə məhdudlaşdırılır.

B. Müəyyən müddətə həyatın sığortası müqavilələri. Müqavilənin aşağıdakı tələblərə cavab verməsi şərtilə, Azərbaycan Respublikasında icra edilən və sığortalanan şəxsin 90 yaşı olana qədər başa çatan dövrü əhatə edən həyatın sığortası müqaviləsi:

1. Müddət keçdikcə azalmayan və müqavilənin qüvvədə olduğu müddətdə və ya sığortalanan şəxsin 90 yaşı olanadək (hansı qısa olarsa) ən azı hər il ödənilən dövrü ödənişlər;
2. Müqaviləni ləğv etmədən hər hansı müqavilə üzrə əldə edə biləcəyi (vəsaitlərin çıxarılması, kredit və ya başqa formada) heç bir dəyər yoxdur;
3. Müqavilənin ləğv edilməsi və ya müddətinin bitməsinə görə ödənilən məbləğ (ölümə görə müavinətdən başqa) müqavilənin qüvvədə olduğu müddət və ya dövrlər üçün ölümə, xəstəliyə görə məbləğ və xərclər (faktiki qoyulmasından asılı olmayaraq) və ya müqavilənin ləğv edilməsindən və ya müddətinin bitməsindən qabaq edilmiş ödənilmiş hər hansı məbləğ çıxılmaqla, müqavilə üzrə ümumi məbləği keçə bilməz; və
4. Hüququn ötürüldüyü şəxs müqavilədə əvəzli olaraq tərəf kimi çıxış etmir.

C. Əmlak Hesabı. Bu cür hesab üzrə ölən şəxsin vəsiyyətnaməsinin və ya ölüm haqqında şəhadətnamənin surətini ehtiva edən sənədləşmə olarsa, Azərbaycan Respublikasında yalnız əmlaka görə saxlanılan hesab.

D. Şərti depozit hesabı. Aşağıdakılardan hər hansı biri ilə bağlı açılmış Azərbaycan Respublikasında saxlanılan hesab:

1. Məhkəmə qərarı və ya hökmü.
2. Hesabın aşağıdakı tələblərə cavab verməsi şərti ilə daşınmaz və ya daşınar əmlakın satışı, dəyişdirilməsi və ya icarəsi:
 - a) Hesab yalnız ilkin ödəniş, avans, birbaşa tranzaksiya ilə bağlı öhdəliyin təmin edilməsi üçün müvafiq məbləğdə depozit və ya oxşar ödəniş və ya əmlakın satışı, dəyişdirilməsi və icarəsi ilə bağlı hesabda yerləşdirilmiş maliyyə vəsaitləri ilə maliyyələşdirilir;
 - b) Hesab yalnız alıcının əmlakın satış qiymətini ödəmək, satıcının şərti öhdəliklərini ödəmək və ya icarə müqaviləsi əsasında icarəyə verilmiş əmlaka dəyən hər hansı zərərin icarəyə verən və ya icarəçi tərəfindən ödənilməsi öhdəliyini təmin etmək üçün açılır və istifadə edilir;

- c) Əmlak satıldıqda, dəyişdirildikdə və ya ondan imtina edildikdə və ya icarə ləğv edildikdə, hesabdakı vəsaitlər və ondan əldə edilən gəlirlər alıcı, satıcı, icarəyə verən və ya icarəçinin (bu cür şəxslərin öhdəliyinin icrasını təmin etmək daxil olmaqla) xeyrinə ödənilir və ya başqa cür paylanır;
- d) Hesab maliyyə aktivlərinin satışı və ya mübadiləsi ilə əlaqədar olaraq açılmış marjinal hesab və ya buna oxşar hesab deyil;
- e) Hesab kredit kartı hesabı ilə əlaqəli deyil.

3. Daşınmaz əmlakla təmin edilən kredit ödənişi edən Maliyyə İnstitutunun daha sonra yalnız daşınmaz əmlakla bağlı vergilər və sığorta üzrə ödənişlərin edilməsini asanlaşdırmaq üçün ödənişin bir hissəsini kənara qoymaq öhdəliyi.

4. Maliyyə İnstitutunun daha sonra yalnız vergilərin ödənilməsini asanlaşdırmaq öhdəliyi.

E. Tərəfdaş Yurisdiksiyada Hesablar. FATCA-nın həyata keçirilməsini asanlaşdırmaq üçün Azərbaycan Respublikasında olan və ABŞ ilə digər Tərəfdaş Yurisdiksiya arasında bağlanmış müqaviləyə əsasən Maliyyə Hesabı anlayışına daxil olmayan hesabı ehtiva edir, bu şərtlə ki bu cür hesab həmin Tərəfdaş Yurisdiksiyada açılmış və həmin Tərəfdaş Yurisdiksiyada olan Maliyyə İnstitutunda mövcud olsa idi, həmin Tərəfdaş Yurisdiksiyasının qanunvericiliyinə əsasən eyni tələblərə və nəzarətə məruz qalmış olsun.

VI. Anlayışlar. Aşağıdakı əlavə anlayışlar yuxarıda göstərilənlərə tətbiq olunacaqdır:

A. **Model 1 üzrə Hesabat Verən Xarici Maliyyə İnstitutu.** Model 1 üzrə Hesabat Verən Xarici Maliyyə İnstitutu dedikdə, qeyri-ABŞ hökuməti və ya onun qurumu tərəfindən Model 1 IGA sazişinə uyğun olaraq barəsində məlumatlarını əldə edilməsinə və mübadilə edilməsinə razılıq verilən, Model 1 IGA çərçivəsində iştirakçı olmayan Maliyyə İnstitutu kimi qiymətləndirilən Maliyyə İnstitutundan fərqli Maliyyə İnstitutu nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə Model 1 IGA termini Birləşmiş Ştatlar və ya Xəzinədarlıq idarəsi ilə qeyri-ABŞ hökuməti və ya onun bir və ya daha artıq qurumları arasında sonradan belə məlumatların IRS-ə avtomatik qaydada verilməsilə, Maliyyə İnstitutları tərəfindən bu cür qeyri-ABŞ hökuməti və ya onun qurumlarına məlumatların verilməsi vasitəsilə FATCA-nın tətbiqi üzrə razılaşmanı bildirir.

B. **İştirakçı Xarici Maliyyə İnstitutu.** İştirakçı Xarici Maliyyə İnstitutu dedikdə, Xarici Maliyyə İnstitutu müqaviləsinin tələblərinə əməl etməyə razılıq vermiş Model 2 IGA-də verilən Maliyyə İnstitutları daxil olmaqla, Xarici Maliyyə İnstitutu müqaviləsinin tələblərinə əməl etməyə razılıq vermiş Maliyyə İnstitutu nəzərdə tutulur. İştirakçı Xarici Maliyyə İnstitutu ifadəsi, əgər ABŞ-in Hesabat Verən Maliyyə İnstitutunun ixtisaslaşdırılmış vasitəçisi olan filialı Model 1 üzrə Hesabat

Verən Xarici Maliyyə İnstitutu deyilsə, bu cür filialı da ehtiva edir. Bu məqsədlə Xarici Maliyyə İnstitutu müqaviləsi anlayışı ABŞ Daxili Gəlirlər Məcəlləsinin 1471 (b) bölməsinin tələblərinə əməl edən kimi qiymətləndirilməsindən ötrü Maliyyə İnstitutu üçün tələblər müəyyən edən razılaşmanı bildirir. Bununla yanaşı, bu anlayışın məqsədləri üçün Model 2 IGA termini Birləşmiş Ştatlar və ya Xəzinədarlıq idarəsi ilə qeyri-ABŞ hökuməti və ya onun bir və ya daha artıq qurumları arasında Xarici Maliyyə İnstitutu müqaviləsinin tələblərinə uyğun olaraq Maliyyə İnstitutları tərəfindən birbaşa IRS-ə hesabat verilməsi vasitəsilə bu cür qeyri-ABŞ hökuməti və ya onun qurumu və IRS arasında məlumatın mübadiləsi ilə tamamlanan FATCA-nın həyata keçirilməsini sadələşdirmək üzrə razılaşmanı ifadə edir.